

Obchody 82. rocznicy bitwy o Monte Cassino

18.5.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

18 maja 2026 r. na Polskim Cmentarzu Wojennym na Monte Cassino upamiętniono bohaterów 2. Korpusu Polskiego walczących o zdobycie wzgórza. W uroczystościach rocznicowych udział wziął Prezydent RP Karol Nawrocki wraz z małżonką Martą Nawrocką. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował zastępca prezesa dr hab. Karol Polejowski.

Uroczystości upamiętniające 82. rocznicę bitwy o Monte Cassino rozpoczęła polowa Msza Święta sprawowana w języku polskim na Polskim Cmentarzu Wojennym. Po nabożeństwie odbył się Apel Poległych oraz ceremonia z udziałem wojskowej asysty honorowej.

O znaczeniu zwycięstwa pod Monte Cassino mówił Prezydent RP Karol Nawrocki:

- Alianci od stycznia 1944 roku w kilku kolejnych uderzeniach nie mogli sobie poradzić z obroną przez Niemców wzgórza na Monte Cassino, ale próbowali nadal. To zadanie ostatecznego zdobycia, w tej braterskiej, solidarnej walce dobra z niemieckim złem przypadło żołnierzom 2. Korpusu Polskiego Generała Władysława Andersa. Wydawało się to strategicznie niemożliwe, bo to wzgórze pod względem wojskowym było teoretycznie nie do zdobycia. Z samego rana, 18 maja 1944 roku, Patrol 12. Pułku Ułanów Podolskich zawiesił na tym wzgórzu biało-czerwoną flagę. Świat wolności i dobra pokonał zło, a alianci przełamali linię Gustawa i mogli ruszyć na Rzym, aby nieść wolność.

Podczas obchodów mjr Władysław Antoni Dąbrowski – żołnierz 2. Korpusu Polskiego, który przeszedł cały szlak bojowy armii gen. Władysława Andersa – został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Prezydent RP i Małżonka wspólnie z przedstawicielami weteranów złożyli wieniec przed zniczem przy krzyżu Virtuti Militari. Para Prezydencka oddała także hołd przy grobie gen. Władysława Andersa, składając wiązanek kwiatów.

W obchodach uczestniczyli kombatanci, rodziny żołnierzy 2. Korpusu Polskiego, przedstawiciele władz państwowych, parlamentu, Wojska Polskiego i polskiej dyplomacji. Obecni byli również reprezentanci włoskich władz regionalnych i samorządowych oraz harcerze z Polski i środowisk polonijnych.

Włochy w wojnie

Od 1922 r. Włochy były rządzone przez faszystowski rząd Mussoliniego, który zdobył władzę w wyniku zamachu stanu. W drugiej połowie lat trzydziestych Mussolini wyraźnie dążył do dominacji w Afryce Północnej i w basenie Morza Śródziemnego, podpisywał przy tym liczne umowy z III Rzeszą o współpracy i przymierzu. W 1940 r. mimo sporej przewagi liczebnej włoski atak na południową Francję czy Grecję nie przyniósł sukcesów. Klęska w Afryce Północnej oraz inwazja aliantów na Sycylię doprowadziły do upadku dyktatury Mussoliniego. Większość terytorium kraju została zajęta przez wojska niemieckie.

13 października 1943 r. nowy rząd Królestwa Włoch wypowiedział wojnę III Rzeszy i Japonii, stając

się w ten sposób członkiem koalicji antyfaszystowskiej.

Lawina

Inwazja aliantów na Włochy rozpoczęła się 10 lipca 1943 r. lądowaniem na Sycylii.

Desant państw sprzymierzonych na Półwysep Apeniński odbył się we wrześniu tego samego roku w trzech miejscach: w okolicach miasta Salerno (na południe od Neapolu), od strony morza w pobliżu miasta Tarent oraz w Kalabrii w rejonie Reggio di Calabria.

W operacji o kryptonimie *Avalanche* (Lawina) bezpośrednio brały udział polskie okręty: ORP „Piorun”, ORP „Ślęzak”, ORP „Krakowiak” i podwodny ORP „Dzik” oraz statki MS „Batory”, MS „Sobieski”, SS „Kościuszko”, SS „Narvik” transportujące żołnierzy, uzbrojenie i sprzęt. Transporty 2. Korpusu Polskiego razem z brytyjskimi oddziałami przybywały do Włoch z Egiptu od końca grudnia 1943 r. do początku maja 1944 r. i lądowały w Tarencie i Neapolu.

Droga do Rzymu jest zamknięta

Wzdłuż rzek: Garigliano, Rapido, Sangro na długości 130 km rozciągała się niemiecka linia obrony zwana linią Gustawa. Wzgórze Cassino wznosi się nad doliną rzeki Liri, między Rzymem i Neapolem. Strategiczne położenie przy ważnym trakcie sprawiało, że wybudowany na nim klasztor benedyktynów Niemcy włączyli w swój system obronny. Alianci od stycznia 1944 r. próbowali zdobyć wzgórze, każde kolejne natarcie kończyło się niepowodzeniem. Desant pod Anzio (za niemiecką linią obrony) też nie przyniósł spodziewanych rezultatów.

15 lutego 1944 r. klasztor na Monte Cassino został zbombardowany, a Niemcy wykorzystali ruiny do dalszej obrony. Na początku maja 1944 r. rozpoczęło się czwarte natarcie na wzgórze. Główną siłę stanowił 2. Korpus Polski.

Decydujące uderzenie

Niemieckie pozycje pod Monte Cassino składały się z dwóch pierścieni obronnych połączonych na kształt cyfry osiem. Atak sił alianckich rozpoczął się 12 maja 1944 r. Żołnierze szli do nocnego ataku w zaminowanym, niemal nieosłoniętym terenie, pełnym zasieków i przeszkód, pod niemieckim ostrzałem prowadzonym z bunkrów, stanowisk artylerii i moździerzy, których nie był w stanie zniszczyć godzinny ostrzał ponad 1000 dział alianckich. Dopiero drugi atak przyniósł przełom i zdobyto oraz utrzymano wzgórze „Widmo”, Colle San Angelo (593), „Monte Castellone” i „Massa Albaneta”. 17 maja, pod koniec dnia, Polacy przełamali północny skraj pierścienia obronnego. Zdobywano bunkier po bunkrze i odpierano kontrataki niemieckie.

Dzięki skoordynowanym działaniom wszystkich sił alianckich pod Cassino Niemcy, obawiając się okrążenia, w klasztorze zaczęli odwrót. Nad ranem 18 maja patrol 12. Pułku Ułanów Podolskich pod dowództwem ppor. Kazimierza Gurbiela wkroczył do ruin klasztoru.

Piedimonte San Germano

Po przełamaniu obrony niemieckiej na linii Gustawa w rejonie Monte Cassino oddziały polskie przystąpiły do ataku w okolicy miejscowości Piedimonte San Germano, położonej na północny zachód od wzgórza klasztornego. Miejscowość stanowiła część dodatkowej obrony niemieckiej zwanej linią Hitlera – od Monte Cairo przez Piedimonte, Pontecorvo, San Olivia do Terracina.

Polacy wykonali w dniach 20–22 maja 1944 r. trzy uderzenia na pozycje niemieckie. Nie udało się jednak przełamać linii wroga, osiągnięto jedynie lokalne sukcesy. W nocy z 24 na 25 maja zagrożeni

oskrzydleniem Niemcy rozpoczęli odwrót. Opuszczone Piedimonte san Germano zostało zajęte przez wojska polskie rankiem 25 maja.

Linia Gotów

Po bitwie pod Monte Cassino i wkroczeniu aliantów do Rzymu wojska sprzymierzone skierowały się na północ Włoch, gdzie Niemcy zbudowali linię fortyfikacyjną osłaniającą dolinę rzeki Pad. Na długości 320 km i głębokość 30 km (od Pesaro nad Morzem Adriatyckim do Massy nad Morzem Liguryjskim) rozlokowano schrony bojowe dla artylerii i karabinów maszynowych, pola minowe i zasieki.

Zadaniem 2. Korpusu Polskiego było zdobycie Ankony. Port pozwoliłby Aliantom skrócić linie zaopatrzeniowe dla wojsk walczących w północnych Włoszech.

2. Korpus Polski od 15 czerwca 1944 r. rozpoczął działania nad Adriatykiem. Dywizje niemieckie stawiały opór na kolejnych pozycjach, wykorzystując przepływające rzeki. Na początku lipca 1944 r. Polacy zdobyli Loreto, Recanati, Osimo, Castelfidardo i wzgórze San Pietro oraz podeszli pod Ankonę.

Projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

W 2022 roku, w związku z 80. rocznicą rozpoczęcia wędrówki ewakuowanej z ZSRS armii gen. Andersa, Instytut Pamięci Narodowej zainaugurował międzynarodowy projekt edukacyjno-memoratywny „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, który ma na celu upamiętnienie wysiłku zbrojnego Polskich Sił Zbrojnych podczas II wojny światowej oraz losów ludności cywilnej ewakuowanej z ZSRS wraz z armią gen. Andersa.

Projekt obejmuje swym zasięgiem ponad 50 państw na całym świecie i jest przykładem polityki historycznej skierowanej do trudnego, wymagającego odbiorcy. Odbiorcy, który nie wie nic albo niewiele o historii Polski. Często też posiada jej bardzo przekłamany, zdeformowany przez różne środki przekazu obraz.

W ramach projektu powstała wystawa „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” Od tego czasu była pokazywana w wielu krajach na 5 kontynentach w ponad 50 zagranicznych lokalizacjach od Republiki Południowej Afryki, Zimbabwe i Stanów Zjednoczonych po Iran.

Podczas II wojny światowej polscy żołnierze walczyli na wszystkich jej frontach w obronie godności i wolności oraz w imię solidarności z innymi zniewolonymi narodami. Chcemy przypomnieć bohaterskie czyny naszych lotników w Bitwie o Anglię, zapomnianych polskich żołnierzy spod Tobruku, Narwiku czy Monte Cassino.

Przez tytułowe „szlaki nadziei” należy rozumieć zbiorowe peregrynacje obywateli polskich w latach II wojny światowej – o charakterze zarówno wojskowym, jak i cywilnym – którym przyświecała myśl o przywróceniu wolności Polsce i światu zniewolonym przez III Rzeszę i jej sojuszników, związane z działalnością legalnych władz Rzeczypospolitej.

► Więcej o projekcie edukacyjno-memoratywnym „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

Polecamy:

- Notacja ze Stosławem Kowalskim, majorem Wojska Polskiego, uczestnikiem bitwy o Monte

Cassino

- Teodor Gąsiorowski: „Karpaty” pod Monte Cassino
- Teodor Gąsiorowski: ...oto dziś dzień krwi i chwały... Bitwa o masyw Monte Cassino
- Tomasz Stempowski: Monte Cassino, Senio, Bolonia... O 3. Dywizji Strzelców Karpackich
- „Przez Orient na Monte Cassino – losy polskich uchodźców wojennych” – dyskusja
- IPNtv Białystok: Generał Władysław Anders. Bitwa o Monte Cassino
- Walki o Monte Cassino – fotografie z Archiwum IPN
- Blok artykułów o gen. Władysławie Andersie na portalu Przystanekhistoria.pl
- Antek Srebrny - Bitwa pod Monte Cassino 1944 r.
- Produkcja „Czego nie wiedziałeś o Monte Cassino”
- Dyskusja: Wolność krzyżami się mierzy – historia krzyża pamiątkowego Monte Cassino
- Dyskusja: Bohaterowie spod Monte Cassino na rozstajach historii. Losy żołnierzy 2 Korpusu
- Dyskusja: 2 Korpus Polski i bitwa o Monte Cassino
- Dyskusja: Przez Orient na Monte Cassino – losy polskich uchodźców wojennych
- Otwarcie drogi na Rzym przez Armię Andersa. Jan Józef Kasprzyk gościem Historia toczy się dziś
- Cykl „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły – Miś Wojtek”
- Publikacja: Działania 2. Korpusu Polskiego w kampanii włoskiej 1944-1945
- Publikacja: Droga na Monte Cassino 1941-1944 w fotografii Ignacego Jaworowskiego / The way to Monte Cassino 1941-1944 in photographs by Ignacy Jaworowski
- Komiks: Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939-1944. Zeszyt 4. Bitwa pod Monte Cassino 1944 r.
- Publikacja: Wciąż szukamy Ojczyzny zgubionej w wrześniowych chmurach... Wojennym szlakiem majora Władysława Drelicharza (1913-1944)
- Publikacja: Monte Cassino 1944. Bitwa Dziesięciu Armii
- „Biuletyn IPN” nr 5/2024 – Monte Cassino
- Publikacja: Generał broni Władysław Anders 1892-1970. Czyny i pamięć

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/242431,Obchody-82-rocznicy-bitwy-o-Monte-Cassino.html>